

В РАБОТИЛНИЦАТА НА КЛИО: КАК СЕ “КОВЕ” ВЪЗРОЖДЕНСКА ИСТОРИОПИС

Спецкурс, МП “Възраждане и памет”

Лектори:

проф. Пламен Митев
гл. ас. Ваня Рачева

Начална среща:

Дисциплината подпомага запълването на пропуските в теоретичните познания относно школите и методите на историческото изследване и стимулира студентите да прилагат подобни знания в изучаването и изследването на личности, събития и процеси от българския XIX век. Занятията стимулират работата с архиви и познаването на историографията, но също така и „разчитането“ на сюжети, за които липсват достатъчно „документи“. Практическите модули позволяват семестриалната работа да се провежда както върху всички примерни теми, така и да се задълбочи върху част от тях.

Модули при практическите занятия:

- ✓ Съвременниците на възрожденската епоха като свидетели, мемоаристи, историци и политици в следосвобожденска България;
- ✓ Моделиране на историческата истина между юбилейните чествания, политическата конюнктура и съграждането на пантеон от национални герои и сюжети;
- ✓ Национални герои и сюжети в капана на родовата и национална памет и/или забравата: за границата между митотворчество и заличаване;
- ✓ „Гранични“-те национални герои в балканския историографски спор за принадлежност.

СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“

ИСТОРИЧЕСКИ ФАКУЛТЕТ

Катедра по История на България

Магистърска програма „Възраждане и памет“

ПРОГРАМА

на свободноизбираем спецкурс

В работилницата на Клио. Как се „кове“ възрожденска историопис

Учебният план е утвърден на Академически съвет с протокол № 1/15.10.2013 г.

Дисциплината *В работилницата на Клио. Как се „кове“ възрожденска историопис* има за цел да подпомогне запълването на пропуските в теоретичните познания на студентите историци относно школите и методите на историческото изследване. Както и да ги стимулира да приложат такива знания в изучаването и изследването на личности, събития и процеси от историята на българския XIX век. Заниманията в спецкурса стимулират работата с архиви и познаването на историографията, но също така и „разчитането“ на сюжети, за които липсват достатъчно „документи“. Подбраните практически модули позволяват в зависимост от интересите на студентите в групата семестриалната работа да се провежда както върху всички посочени примерни теми, така и да се задълбочи само върху част от тях. Семинарите имат за цел да формират у студентите стремеж към самостоятелно научно изследване и да дават възможност за утвърждаване на уменията им за издирване на източници и литература под практическото ръководство на преподавателя. Упражненията стимулират обогатяването на индивидуалните им умения критично мислене и писане чрез самостоятелното разработване и публична защита на теза по избрана тема.

Изисквания за работа и оценка:

Оценяването тече през целия семестър и крайната оценка е комплексен резултат от няколко практически задачи. Курсът започва с теоретичен тест за входящо ниво и завършва със същия текст в края на семестъра. Логично е резултатите да са подобрени. Решаващо място за оценяването заема изработването и защита на курсова работа по избрана тема. Студентът работи по нея през цялото време, като отделните етапи (намиране и оформяне на библиография, изготвяне на конспект, начална версия на работата, презентация на крайния текст) се проверяват периодично от преподавателя. През семестъра преподавателят коментира също и студентските записки по задаваната литература за лекции и семинарни занятия, с цел подпомагането на практическите аналитични, организационни и др. умения. Допустимо е за тематична лекция да бъде поканен и външен преподавател.

Теми:

I. Теоретичен модул: историографски школи и методи на изследване, представени чрез хронологичен и проблемен анализ на чужд и български опит. Акцентиране върху актуалната теоретична практика на българската историография от десетилетията на прехода, занимаваща се с проблеми на възрожденската история.

II. Проблемни акценти и практически занимания по примерни теми, които могат да се допълват или заменят с оглед интересите и предпочитанията на студентите в групата.

1). *Съвременниците на възрожденската епоха като свидетели, мемоаристи, историци и политици* в следосвобожденска България. Тяхната роля за прокарване на „историческата истина“ в противоборство или в съзвучие със създаването на национален пантеон и честването на национални сюжети (напр. ролята (и употребата) на свидетелите-историци Васил Априлов, Иван Селимински, Пандели Кисимов и Никола Обретенков и политиците-историци Марин Дринов, Стоян Заимов, Захари Стоянов и Петко Р. Славейков);

2). *Моделиране на историческата истина* между юбилейните чествания, политическата конюнктура и съграждането на пантеон от национални герои и сюжети. Проследяване ролята на интелектуалците и националните елити в тези процеси (напр. Юрий Венелин и „забравените“ българи-славяни, Добри Желязков и „първата фабрика на Балканите“, Велчовата завера (1835) като опит за „първо самостоятелно българско въстание“, случаят „Батак“ като място на памет и др.);

3). *Национални герои и сюжети в капана на родовата и национална памет и/или забрава*: за границата между митотворчество и заличаване (напр. случаят Неофит Бозвели, съперничеството братя Мустакови – Васил Априлов в контекста на Габровското училище, казусът с „горените книги“ и др.);

4). *„Гранични“-те национални герои в балканския историографски спор за принадлежност* (напр. Хайдут Велко, Григор Пърличев, братя Миладинови, Тома Пешаков и др.)

Литература:

Забележка: Посочената литература е само примерна и подлежи на допълване и конкретизиране в зависимост от предпочитанията и избора на акценти по отделните теми при всеки отделен курс магистри

Аретов, Н. „Предпочитани“ образи на миналото: премълчани победи и трагични поражения. – В: Сред текстовете и емоциите на Българското възраждане. Сб. в чест на Румяна Дамянова. София, 2009, 541–547

Асман, Я. Културната памет. Писменост, памет и политическа идентичност в ранните високоразвити култури. София, 2001

Блок, М. Апология на историята или занаятът на историка. София, 1997

Велева, Д. Енциклопедия „Българско общество“. (Принос към историята на българската наука). – ИДА, 1985, т. 50, 245–282

- Велева, М.* Как се прави история. Историографски студии. София, 2013
- Димитров, Е.* Памет, юбилей, канон. Увод в социологията на българската литература. София, 2012
- Дроснева, Е.* Четенията по Историография в Софийския университет (1986–2006). – В: Университетски четения и изследвания по българска история. IV международен семинар – Смолян, 11-13 май 2006 г. София, 2008, 784–800
- Духът на Анали.* (Антология). Съст. Л. Деянова. София, 1997
- Еленков, Ив.* Културният фронт. Българската култура през епохата на комунизма – политическо управление, идеологически основания, институционални рамки. София, 2008
- Жечев, Н.* Велчовата завера. София, 1985
- История, разказ, памет. Съст. И. Знеполски. София, 2001
- Кандо, Ж.* Антропология на паметта. София, 2001
- Кар, Е. Х.* Що е история? София, 2002
- Козелек, Р.* Студии по история на понятията. София, 2007
- Колингууд, Р.* Дж. Идеята за историята. София, 1995
- Косев, К., Н. Жечев, Д. Дойнов.* История на Априлското въстание 1876. София, 1986, 1996
- Манолова-Николова, Н.* Приписки и микроистория. – Историческо бъдеще, 1999г № 1–2
- Марин Дринов: Материали от българо-съветската научна конференция 150 години от рождението на Марин Дринов и 110 години НБКМ. София, 1989
- Meininger, T. A.* The formation of a nationalist Bulgarian intelligentsia, 1835–1878. New York, 1987
- Между макроисторията и микроисторията или историята в множествено число. Съст. И. Знеполски. София, 2010
- Минчев, Д., В. Дюлгерова.* Из кореспонденцията на Никола Т. Обретенов с историци и литератори. – ИДА, 1990, т. 59, 187–203
- Мирчева, К.* „Записки от Терсханата“ – към началото на летописа на българското освободително движение. – В: Ст. Заимов. Записки от Терсханата 1868–1878. София, 1999, 7–17
- Митев, П.* Обществено-политическата дейност на Стоян Заимов до Освобождението (дискусионни и нерешени въпроси). – Наше минало, 2003, ноември, № 26, 22–28
- Митев, П.* Дуализъм или революция. – В: Личността в историческото развитие. Алтернативата в историята. София, 1995, 145–152
- Митев, П.* За „славянизацията“ на възрожденските българи. – В: Сб. История на българите: необходимост от нов подход. Преоценки. Ч. II. София, 1998, 155–172
- Митев, П.* Национални ценности и национални интереси през епохата на Българското възраждане. – История, 2000, № 3–4, 11–20
- Остин, Дж. Л.* Как с думи се вършат неща. София, 1996
- Петков, Ил.* Стоян Заимов и комитетът „Цар Освободител“. – Исторически преглед, 1973, № 3, 48–59

- Под ръководството на Пиер Нора. Места на памет. Т. I. От републиката до нацията. София, 2004;
Т. II. От архива до емблемата. София, 2004
- Проданов, Н., В. Бонева.* Инициативата „Българско отечество“, историкът Пандели Кисимов и ръкописът „Кратък очерк за въстанията“. – В: П. Кисимов. Кратък очерк на въстанията на българите за освобождение през последните четири века до Освободителната война в 1877 година. Шумен, 1999
- Рачева, В.* За благотворителната дейност на българската емиграция от Букурещ през първата половина на XIX в. – В: Сб. Дарителство и взаимопомощ в българското общество (XVI – началото на XX в.). София, 2003, 153–192
- Рачева, В.* Историкът-свидетел Георги Георгиев Димитров. – Българско възраждане. Идеи. Личности. Събития. Год. на Общобългарски комитет и фондация „Васил Левски“, 2005, т. 7, 182–204
- Рачева, В.* Велчовата завера (1835) в огледалото на българската историопис. – В: Предизвикателствата на промяната. Българската историческа наука след 1989 г. София, 2006, 149–159
- Рачева, В.* За мемоарното наследство на д-р Иван Селимински. – В: Историята и книгите като приятелство. Сб. в памет на Митко Лачев. София, 2007, 424–437
- Рачева, В.* Хайдут Велко Петров(ич) на синура на българо-сръбските политически отношения в зората на балканския национализъм. – Минало, 2008, № 4, 32–43
- Рачева, В.* Руската преселническа политика, българите и Одринският мир от 2 септември 1829 г. – ГСУ ИФ, 2012, т. 100, 175–239
- Рачева, В.* В работилницата на Клио: теория и практика на историята през първата половина на XIX век. Казусът Юрий Венелин. – ГСУ ИФ, 2016, т. 102
- Смоховска-Петрова, В.* Неофит Бозвели и българският църковен въпрос. Нови данни из архивата на Адам Чарторийски. София, 1964
- Смоховска-Петрова, В.* Михаил Чайковски – Садък паша и Българското възраждане. София, 1973
- Страшимиров, Д.* История на Априлското въстание. Т. 1 – 3. Пловдив, 1907; София, 1996
- Todorova, M.* Creating a National Hero: Levski in Bulgarian Public Memory. – In: *Ramet, S. P., J. R. Felak, H. J. Ellison*, (eds.). Nations and Nationalisms in East-Central Europe, 1806 – 1948: A Festschrift for Peter Sugar. Slavica, 2002, 159–181
- Тодорова, Цв.* Исторически науки. – В: Из историята на Българското книжовно дружество 1869–1911 г. София, 1994, 24–50
- Фуко, М.* Думите и нещата. Археология на хуманитарните науки. София, 1992
- Цанев, Д.* Създаване на исторически митове в българската възрожденска историография. – Във: Формиране и функциониране на историческото съзнание. Варна, 1991
- Шарл, К.* Интелектуалците в Европа през XIX век. София, 2004

Шарова, К. „Етюдите“ на Стоян Заимов – една изненада и ново явление в историята и историографията на българското революционно движение. – В: Ст. Заимов. Миналото. Етюди върху „Записките“ на Захари Стоянов. София, 2004, 133–251

© Изготвила: ас. Ваня Рачева